

Akadémia klasickej ekonómie 2015

**Reakcie rakúskej a klasickej ekonomickej školy na
súčasnú prístahovaleckú krízu**

Klasické a rakúske ekonomické školy sú prevažne vnímané ako školy pramaárne zamerané na ekonomické teórie peňazí alebo práce. Zriedka sa na ne hľadelo v čase spoločenských alebo politických kríz. A to najmä z preto, lebo nemajú plna vyvinuté teórie voči spoločenským témam migrácie, sociálnej súdržnosti alebo multikulturalizmu. Tieto témy totiž mali byť vnímané ako priame odvodenia kľúčových ekonomických teórií, ktoré sú základom klasickej alebo rakúskej školy. Avšak, ako je uvedené v tejto eseji, je možné zamerať sa na rôzne aspekty týchto ekonomických teórií a prísť na úplne odlišné riešenia súčasnej situácie s prisťahovalcami. Aby sme rozobrali túto tému, táto esej prináša prehľad súčasnej diskusie o imigrácii, ako sa formovala v dôsledku nedávnych tragických útokov v Paríži. Súčasná diskusia je rozdelená medzi kolektivistické (nacionalistické a socialistické) diskurzy na jednej strane a moderné ľavicovo-liberálne diskurzy na strane druhej. Po vyhodnotení týchto dvoch protichodných smerov bude predstavné alternatívna diskusia, ktorá zúri v tábore rakúskych ekonómov a v záverečných odsekoch prinesieme niektoré spôsoby, ktorými môže klasická alebo rakúska škola poskytnúť skutočné fungujúce riešenia.

Po migračnej kríze, ktorá trvá už viac ako rok, a nedávnych tragických útokoch v Paríži, diskusia o multikulturalizme a prisťahovalectve dostal úplne nový náboj. Tradičný stret medzi nacionalistami a ľavicovo liberálnym táborom sa posunul z debaty o prevažne pokojnej a najmä teoretickej témy do diskusie o hlavných titulkoch správ vo všetkých európskych krajinách. Dôležitosť tejto diskusie bola pochopená všetkými politickými stranami. Oba tábory sa preto do diskusie opreli so silnými argumentmi. Nacionalistické a tiež významným spôsobom socialistické skupiny prišli s výzvou na prísnejšiu imigračnú politiku. Všeobecná anti-imigračná rétorika je z veľkej časti založená na proti-moslimských náladách, ktoré sú využívané na čisto politické účely zisku hlasov. Liberálny tábor rýchlo dobehol z druhej strany a začal páliť ich vlastné slovné náboje v podobe výziev k opatrnosti, porozumeniu a podpore pre liberálne hodnoty a imigračné práv v časoch tejto humanitárnej krízy. Oba tieto prístupy k situácii, ktorej sme svedkami, sú v najlepšom prípade zjednodušujúce a prinajhoršom potenciálne deštruktívne pri snahe o ochranu otvorenej a slobodnej spoločnosti, v ktorej chceme žiť.

Väčšia hrozba teraz prichádza zo silného nacionalisticko-socialistického tábora, ktorý sa chopil príležitosti na oboch stranách Atlantického oceánu. Výzvy na sledovanie moslimov od politikov v Spojených štátoch ako aj v Európe dávajú legitimitu myšlienke kolektívnej viny a zodpovednosti na základe náboženskej identity. To je sprevádzané stále väčším tlakom na vytvorenie dočasných hraničných kontrol, ktoré boli zavedené ako priamy dôsledok utečencov a migrantskej krízy, ktorá trvá už vyše roka. Tieto kontroly boli obnovené vo Švédsku, Nemecku, Dánsku a teraz i Francúzsku. Tento vývoj nie je len v priamom rozpore myšlienok, ktoré mali zastupovať Európsku úniu. Tento vývoj predstavuje aj hrozbu pre európsky projekt ako celok, pretože vytvára pocity strachu, ktorý paralyzuje väčšinovú populáciu takmer vo všetkých členských štátoch. Základ tohto prístupu možno nájsť nielen v strete kultúr medzi európskymi krajinami a prisťahovalcami. Veľká časť tohto uvažovania je poháňaná systémom národných štátov, ktoré by mali byť konečným stupňom pre národy pri ich snahe o dosiahnutie nezávislosti a národného sebaurčenia.

Aký je výsledok tohto prístupu? Čelíme postupnému slabnutiu dôvery v európske myšlienky voľných hraníc, voľného pohybu osôb a tovaru. Tieto myšlienky tvoria kľúčový základ klasickej a rakúskej economickej školy a sú jedny z kľúčových zdrojov pre bohatstvo národov. Rast anti-islamských nálad je

dnes hrozba, ktorej je potrebné čeliť, aby sa zabránilo situácii, kedy by tieto nálady mohli vážne ohroziť spoločenskú podporu pre myšlienky voľného trhu. Niektoré krajiny videli strmý rast protieurópskej rétoriky, vrátane Slovenska, Maďarska a podobne silné hlasy strachu sa objavujú aj v krajinách, ktoré tvoria jadro európskeho projektu (v Nemecku, Francúzsku a škandinávskych krajinách). Blížiace sa referendum v Spojenom kráľovstve o zotrvaní v EU môže predstavovať zlom v procese európskeho projektu a viesť k väčšej fragmentácii nielen z hľadiska sociálnych, ale aj ekonomických slobôd.

Čo je však ešte nebezpečnejšie v situácii, ktorej Európa čelí, je príliš zjednodušujúca a nevýrazná odpoveď, ktorej nacionalistickí alebo socialistickí politici čelia od ľavicovo liberálnych skupín, alebo aj klasických liberálnych oponentov. Reakcia sa obvykle obmedzuje na jednoduchú obrázku alebo texty podkopávajúce anti-muslimské nálady cez slogany, ktoré poukazujú na to, že súčasný problém nie je v skutočnosti problémom prisťahovalectva alebo islamu. Avšak aj keď priznáme, že majú pravdu, tieto slogany často nedokážu odpovedať na to, čo je skutočný problém a ako ho riešiť tvárou v tvár kríze, ktorej čelíme? Politická impotencia liberálneho tábora sa objavuje nielen počas debaty o terorizme, ktorú liberáli pravidelne prehrávajú, ale aj počas diskusií o imigrantoch na takej úrovni ako ich vidíme dnes. To vedie k výrazným stratám pre liberálov. Nedokázali prísť so žiadnym riešením ani vo chvíľach, keď argumenty za politiku otvorených hraníc boli logicky a jasne predstavené.

Je to preto, že až doteraz otázka masovej migrácie v rámci EÚ bola pri najlepšom debata o relatívne mierovej situácii a možných dopadoch na trh práce, alebo na všeobecnú bezpečnosť. V týchto prípadoch bolo jednoduché prísť s pomerne silným argumentom pre voľnú prisťahovaleckú politiku. Najdôležitejší argument vychádza zo slobody pohybu. Bez existencie štátnych hraníc prisťahovalctvo je naozaj len voľný pohyb osôb medzi dvoma zvolenými miestami. Podľa tohto argumentu, ak je človek sa môže voľne pohybovať z jedného mesta do druhého v rámci jednej krajiny, sťahovanie do inej krajiny, cez virtuálnu líniu by malo byť povolené bez obmedzenia pohybu jednotlivca. Druhým argumentom pre voľný pohyb osôb je ekonomický argument. Bryan Caplan alebo Sam Bowman predložili niekoľko spôsobov, ako možno merať ekonomický prínos imigrácie. Všeobecne povedané, prisťahovalci umožňujú lepšiu deľbu práce tým, že pomáhajú obchádzať existujúce bariéry obchodu, zvyšujú produktivitu na obyvateľa a pomáhajú znižovať cenu produktov a služieb pre domáce obyvateľstvo. To všetko má za následok bohatšie spoločnosti, ktoré majú prospech z prítomnosti migrantov. To platí aj pre chudobnejšie vrstvy, ktoré môžu byť dočasne negatívne ovplyvnené v krátkodobom horizonte, ale v dlhodobom horizonte majú tendenciu si polepšiť a prejsť na pozície s vyššou mierou kvalifikácie.

Liberálni politici, keď komentujú tému prisťahovalctva, často poukazujú na potenciálnu nezlučiteľnosť medzi otvorenými hranicami a existenciou sociálneho štátu. Aj keď to je možno dobrý argument pre obmedzenie sociálneho štátu, empirické dôkazy nepodporujú tento strach. V Spojenom kráľovstve majú prisťahovalci vyššiu mieru účasti na trhu práce ako domáce obyvateľstvo a nižšie využívanie verejných služieb na jedného obyvateľa. Štúdie z roku 2007 a 2002 zistili, že v priemere imigranti prispievajú viac do systému než z neho vyberajú. Na druhej strane, mnoho ľudí poukazuje na odliv mozgov z domovských krajín prisťahovalcov ako jeden z hlavných negatívnych vplyvov, ktorý je škodlivý pre rozvojový svet. Avšak, peniaze prisťahovalcov poslané späť do ich domovských krajín vo forme remitencií sú jedným z najlepších spôsobov na zmiernenie chudoby v rozvojových krajinách. Pomáhajú priamo obyvateľstvu, na rozdiel od priamej zahraničnej pomoci, a nevytvárajú negatívne motivácie, na rozdiel od financovania mimovládnych organizácií. Pokiaľ to zhrnieme, jediné dlhodobé riešenie na zlepšenie situácie v najmenej rozvinutých regiónoch je prostredníctvom voľného obchodu a trhu a otvorené hranice by mali byť súčasťou tohto riešenia.

Existuje však aj druhá vetva rakúskych ekonómov, ktorá sa stavia proti tejto obranu masovej imigrácie. Základ tohto prístupu k obhajobe uzavretých hraníc vychádza z chápania súkromných vlastníckych práv. Hlavnou argumentom pre obajcov tohto prístupu, ako Rothbard alebo Hoppe, je skutočnosť, že v prípade neexistencie štátu by krajina nebola verejným majetkom, kde by imigranti voľne pohybovať. Bola by iba súhrnom súkromných priestorov Imigračné zákony by sa nahradili právami vlastníkov nehnuteľností, ktoré sú ekonómami klasickej a rakúskej školy plne rešpektované. Argument majetkovo orientovaných rakúskych ekonómov, ako je Hoppe alebo Rothbard je, že pokusy o maximalizovanie ľudskej slobody nemali vynímať slobody a práva vlastníkov nehnuteľností v krajinách, kam migranti prichádzajú. To poskytuje silný základ pre tento argument. Avšak, tento argument ignoruje všetky pozitívne aspekty, ktoré prisťahovalci môžu priniesť do spoločnosti a tiež skutočnosť, že niektorí podnikatelia by mohli poskytnúť prístup pre imigrantov a umožniť kontrolovanú úroveň imigrácie, ktorá by uspokojovala dopyt po čerstvej pracovnej sile, a tým zaistila slobodu pohybu s ochranou vlastníckych práv.

Tak, čo potrebujeme, je nová vlna podnikateľských pokusov zo strany liberálne zmýšľajúcich ľudí, ktorí budú poskytovať skutočné riešenia, ktoré sa budú dať ľahko predať verejnosti a následne implementovať. Musíme bojovať za súkromné iniciatívy a poukazovať na to, prečo ich súčasné vládne predpisy znemožňujú. Musíme zabezpečiť nové bezpečnostné opatrenia, ktoré uspokojia verejnosť. Viac ako inokedy by sme mohli využiť projekty seasteading, ktoré by mohli prispieť k obmedzeniu problému prichádzajúcich prisťahovalcov a zabrániť mnohým úmrtiam, pomôcť s umiestňovaním migrantov a žiadateľov o azyl, a znižovať tlak na krajiny susediace s Európskou úniou. V neposlednom rade Rakúšania a klasickí ekonómovia musia mať poriadne odpovede na otázky zahraničnej politiky a na situáciu na Blízkom východe, ktorý bude potrebovať viac než len naše sympatie alebo naše bombardovanie. To je úloha, ktorá je pred nami, aby sme dokázali zachrániť konzervatívne myšlienky, ktoré berieme ako samozrejmosť a tiež formovať novú podobu, akú Európa bude mať.